දකුණු පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) විභාගය
දෙවන වාර පරීක්ෂණය 2020 මාර්තු

බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය

Buddhist Civilization

13 ශ්‍රේණිය

45	S	1

පිළිතුරු පත්‍රය

I පත්‍රය

(1)	5	(11)	4	(21)	1	(31)	2	(41)	1
(2)	3	(12)	2	(22)	2	(32)	2	(42)	1
(3)	4	(13)	1	(23)	4	(33)	4	(43)	5
(4)	2	(14)	3	(24)	5	(34)	5	(44)	3
(5)	1	(15)	4	(25)	3	(35)	5	(45)	4
(6)	2	(16)	5	(26)	3	(36)	2	(46)	5
(7)	4	(17)	2	(27)	4	(37)	1	(47)	1
(8)	3	(18)	4	(28)	2	(38)	3	(48)	2
(9)	5	(19)	3	(29)	5	(39)	4	(49)	5
(10)	1	(20)	3	(30)	1	(40)	3	(50)	1

(ලකුණු 2 x 50 = 100)

II පත්‍රය

(1) i

* ඉන්දු වේරාණීය නමින් හැඳින්වෙන ජනයාගෙන් කොටසක් ඉරානයෙන් බටහිර භාරතයට ,සංක්‍රමණය වී ඉන්දු නිම්න මිටියාවත්වල ජනාවාස ගොඩනගා ගැනීම.
* බුද්ධිමත් ,වර්ණවත් ආරෝහ පරිනාහ දේහයකින් යුක්ත වූ ඔවුන් යුද්ධයෙහි ජනකාමීන් වූ බව
* භාරතයට පැමිණ ආර්ය ජනයා ස්වදේශිකයන්ගේ නායකයන් මරා දමා ආර්ය ජනවාසවල වහලුන් බවට පත් කර ගැනීම.
* ස්වදේශිය මුල් පදිංචිකරුවන් කාලවර්ණ සමෙන් යුක්තව ඉන්දු නිම්නයෙන් ජනාවාස ගොඩනගා ගෙන සිටි අතර ඔවුන් අනාර්යන් ලෙස හඳුන්වා ඇත.

ii

* ප්‍රජා රක්ෂණය,දන්දීම,යාග කිරීම,ඉගෙනීම,කාමයෙහි නොඇලී සිටීම.

iii

* චතුර්විධ ආශ්‍රම ධර්ම නම් පුද්ගල ජීවිතය අවධි හතරකට බෙදා දැක්වීමයි.
* බ්‍රාහ්මාරි,ගෘහස්ථ,වානප්‍රස්ථ,සන්‍යාසී.
* බ්‍රාහ්මචාරී :- ශිෂ්‍යයකු ලෙස ඉගෙනගන්නා කාලයයි. වේද හා ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හැදෑරීමේ කාලයයි.
* ගෘහස්ථ :- විවාහ ජීවිතයට ඇතුළත්ව අඹුදරුවන් පෝෂණය කිරීම හා පස්කම් සුව අනුභව කරමින් සාර්ථක ගෘහ ජීවිතයක් ගත කිරීම.පිරිමි පුතකු බිහිකිරීම අනිවාර්යය විය.
* වාන ප්‍රස්ථ :- වනගත වී තවුස්දම් රැකීමේ කාලයයි.සිය අභිමතය පරිදි බිරිඳ කැටිව යා හැකිය.
* සන්‍යාසි :- බ්‍රහ්ම සහව්‍යතාවය අපේක්ෂාවෙන් අනගාරිකව,හුදකලාව,සංචාරකව පූජක ජීවිතයක් ගත
* කළ යුතුය.යෝගී භාවනා වල නිරත විය.

iv

* සාමඤ්ඤඵල සූත්‍රය පදනම් කරගෙන පිළිතුර සකස් විය යුතුය.
* පූර්ණ කාශ්‍යප අකිරියවාදියෙකි.හෞතිකවාදියෙකි.කරන්නෙකු ,කරවන්නෙකු,සිඳින්නකු,සිඳවන්නකු නැතැයි යන දර්ශනය අකිරියවාදයයි.
* සමස්ථ පෘතුවියේ සියලු ප්‍රාණීන් මරා එකම මස් ගොඩක් කරද ඒ හේතුවෙන් උපදිනා පාපයක් නැතැයි උගන්වයි.(නත්ථි පාපස්ස ආගමෝ)
* දන් දෙමින් ,දන් දෙවමින් ,යදිමින් ,යදවමින් ගංගා තීරයේ උතුරු කෙළවර තෙක් ගියත් එයින් පිනක් නැති බව ඔහු උගන්වා ඇත.(නත්ථි පාපස්ස ආගමෝ)

v

* බුදු දහම කිරියවාදීය සචේතනික ක්‍රියාවේ වගකීම කරන්නා විසින්ම දැරිය යුතු බව අවධාරණය කරයි.
* අත්තනාව කතං පාපං - අත්තනාසං කිලිස්සසති
  අත්තනා අතකං පාපං - අත්තනාව විසුජ්ඣති
* ලෝභ ,දේස ,මෝහ ,චේතනා මුල් අකුසල් කරයි.අලෝභ ,අදොස ,අමෝහ චේතනා පෙරදැරිව කුසල් කරයි.
* සචේතනිකව කරනු ලබන පින් පව් ,කුසල් අකුසල් වල විපාක එම පුද්ගලයාටම දිට්ඨදම්මවේදනීය,උපපජ්ජවේදීය,අපරාපරියවේදනීය වශයෙන් මෙලොවදී හෝ මතු භවයකදී හෝ විපාක දීමට ඉදිරිපත් වන බව බෞද්ධ මතයයි.
* දන් දීම ඉඳුරන් දමනය ,සිල් රැකීම වැනි ක්‍රියා මෙලොව, පරලොව ජීවිතසුවපත් කිරීමටත් සසර දුක් කෙළවර කිරීමටත් හේතුවන බව සඳහන් කරන බුදු සමය එම ක්‍රියා සදාචාරවත් සත් ක්‍රියාවක් ලෙස දක්වයි.

2 i

* මැනවින් තමාව අවබෝධ කළේය.අවබෝධ කරයි.අවබෝධ කරන්නේය.යන අර්ථයෙන් බුදු රජාණනන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ නමින් හඳුන්වයි.
* දැනගත යුතු සියල්ල දැනගෙන අවබෝධ කළ බැවින්ද සාක්ෂාත් කළ යුතු සියලු ධර්ම සාක්ෂාත් කළ බැවින්ද වැඩිය යුතු සියලු ධර්ම වැඩු බැවින්ද ප්‍රහීන කළ යුතු සියලු ධර්ම ප්‍රහීන කළ බැවින්ද බුද්ධ නම් වන අතර ඒ සියල්ල තමා විසින් අවබෝධ කර බැවින් සම්මා සම්බුද්ධ නම් වේ.

ii

* ලාභ ,අලාභ ,යස ,අයස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සැප, දුක් යන අටලෝ දහම ඉදිරියේ නොසැලී සිටීම තාදී ගුණයයි.
* අටලෝ දහමින් කම්පා නොවීම මංගල කරුණකි.
* අක්කෝසක භාරද්වාජ ,දේවදත්ත තෙරුන් ,සුන්දරී පරිබ්‍රාජිකාව,චිංචිමානිකාව යන චරිත හා සම්බන්ධ සිදුවීම් වලදීද,ජේතවනාරාමය,පූර්වාරාමය ආදී පුජා සත්කාර හමුවේදී ද වේරඤ්ජා වස් කාලය වැනි කටුක අවස්ථාවලදී බුදුරදුන් ඉවසීමෙන් හා උපේක්ෂාවෙන් කටයුතු කළහ.
* ගිහි පැවිදි සියලු දෙනාටම සමාජය තුළ විවිධ ගැටලු ඇති වීම ස්වභාවිකය.ඒවාට මුහුණ දී මේදී අකම්පිතව හා සිහි නුවණින් ක්‍රියා කිරීම වැදගත්ය.

* ඉවසීම,සංවරශීලි වීම,නොබියව කටයුතු කිරීම යථාර්ථයෙන් පලා නොයෑම උපේක්ෂා සහගත වීම මානසික බිඳවැටීම වලක්වා ගැනීම වැනි ධනාත්මක ආකල්ප සංවර්ධනය කර ගැනීමට තාදී ගුණයෙන් ආදර්ශ ගත ඇකිය.

iii

දෙමාපිය යුතුකම් :-	දූ දරුවන්ගේ යුතුකම් :-
1. පවින් වැලැක්වීම	1. දෙමාපියන් පෝෂණය කිරීම.
2. යහපතෙහි යෙදවීම.	2. දෙමාපියන්ගේ කටයුතු කරදීම.
3. ශිල්ප ඉගැන්වීම.	3. කුල පරපුර රැකගැනීම.
4. සුදුසු කල්හි විවාහ කරදීම.	4. මව්පියන් සතු දායාද රැකීම.
5. සුදුසු කල්හි දායාද පවරාදීම.	5. මියගිය දෙමාපියන්ට බන් දීම.

iv

* මවු ගුණය

සිදුහත් කුමරු ,නන්ද කුමරු, නන්දා කුමරිය, රාහුල කුමරු යන සියලු දෙනාට එකම අයුරින් මවු සෙනෙහස දක්වා ඇත.

අගනා සිවුරු දෙකක් සියතින්ම නිමවා බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කිරීමට ඉදිරිපත් වූයේ අපරිමිත ගෞරවයක් බුදුරදුන් කෙරෙහි තිබූ බැවිනි.

* පරිත්‍යාගශීලී බව :-

මහාමායා දේවිය කලුරිය කළ පසු සුද්ධෝදන රජුගේ අග බිසව ලෙස ක්‍රියාකිරීම.
සියලු රජ සැප අත්හැර කාන්තාවන්ට පැවිද්ද ලබා ගැනීම සඳහා ක්‍රියාකිරීම.

* ඉවසීම :-

නන්ද කුමරු හා රාහුල කුමරු පැවිදි වීමෙන්ද
සුද්ධෝදන රජු මිය යෑමෙන් ද හුදකලා වූ ඇය සියල්ල ඉවසා දරා සිටියේය.

* නිහතමානී බව

චිරරාත්‍රඥ භික්ෂුණීන් අතරඅගතනතුර ලැබුවද ඇය නිහතමාවී විය.
පිරිනිවන් පෑමට අවසර ලැබීමට පැමිණි අවස්ථාවේ වරදක් වී ඇත්නම් සමාවන්නැයි බුදුරදුන්ගෙන් ඉල්ලා සිටීම.
අෂ්ට ගරු ධර්ම ඉතා ගෞරවයෙන් පිළිගැනීම.

* චාම් බව :- ක්‍ෂත්‍රිය කුලයේ ප්‍රමුඛතම කාන්තාවක් වුවද හැම විට චාම් බව අගය කළේය.
* උත්සාහය හා අධිෂ්ඨානය

කිඹුල්වත් නුවර දී තෙවරක් ඉල්ලා නොලැබුණු පැවිද්ද ලබා ගැනීමට ඇවිත් අධිෂ්ඨාන කිරීම. විශාලා මහනුවර කූටාගාර ශාලාවේදී ආනන්ද හිමියන්ගේද උපකාර ඇතිව කාන්තාවන්ට පැවිදි බිමට අවස්ථාව ලබා ගැනීම.

v

* උපාසිකාවක් ලෙස ඇසීමට ලක් වූ ආකාරය විශාඛාව අග්‍ර දායිකාව,ඛුජ්ජුත්තරා දායිකාව බහුශ්‍රැත දායිකාවන් අතර අග්‍ර නකුලමාතා, විශ්වාසවන්ත කතා ඇත්තියන් අතර අග්‍ර , සුප්පාවාස ප්‍රනීත ආහාර දෙන්නියන් අතර අග්‍ර, සාමාවතී මෙත්තා විහාරී උපාසිකාවන් අතර අග්‍ර ආදී තනතුරු ලැබීමෙන් පෙනේ.
* ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය - චිරරාත්‍රඥා භික්ෂුණීන් අතර අග්‍ර
ඛේමා තෙරණිය - නුවණැති භික්ෂුණීන් අතර අග්‍ර
උප්පලවණ්ණා තෙරණිය - සෘද්ධිමත් භික්ෂුණීන් අතර අග්‍ර

පටාචාරා තෙරණිය - විනයධර භික්ෂුණින් අතර අග්‍ර
සකුලා තෙරණිය - දිවැස් ඇති භික්ෂුණින් අතර අග්‍ර

* මෙවැනි තනතුරු ලැබීමට හා විමුක්තිය ලැබීමට හැකි වූයේ බුදු දහමින් ඇගයීමට ලක් වූ බැවිනි.

3 i දානය,සීලය,පරිත්‍යාගය,ඍජුබව,මෘදු බව,තපස,අක්‍රෝධය,අවිහිංසාව,ඉවසීම,අවිරෝධතාවය

ii සුකරානි අසාධුනි - අත්තනා අහිතානිච

යංවේ හිතංච සාධුංච - තංවේ පරමදුක්කරං

iii තමාට අහිතවූ අයහපත් දේ ලෙහෙසියෙන් කරගත හැකිය.යම් දෙයක් තමාට හිත හෝ යහපත් හෝ

වේනම් එය කිරීම ඒකාන්තයෙන් ඉතා අමාරුය.

iv

* සුභාසිතාච යාවාචා යනු මංගල කරුණකි.
* යහපත් වචන කතා කිරීමයි.
* බොරුකීම,කේලාම් කීම,හිස් වචන කීම,පරුෂ වචන කීම යන වැරදි වලින් වැලකී යහපත් වචන කතා කිරීමයි.
* අංගුත්තර නිකායේ තික නිපාතයේ වචන කතා කිරීම ත්‍රිවිධාකාරව දක්වයි.
  1.ගුථභාණි :- දුගඳ හමන පිළිකුල් වචන කීමයි.
  2.පුප්ඵභාණි :- මල්මෙන් සුවඳ හමන ප්‍රිය වචන කීමයි.
  3.මධුභාණි :- මී පැණි බඳු මිහිරි වදන් කීමයි.

* ශිෂ්ට වූත් ප්‍රිය මනාප වූත්,ප්‍රේමණීය වූත් ,කණට මිහිරි වූත් ,හෘදයාංගම වූත් වචන භාවිතය ඉතා වැදගත්ය.
* බුදුරදුන් සමග වාදයට පැමිණි අයත්,අනාගාමික යනුත් ,උන්වහන්සේගේ කර්ණ රසායන මිහිරි වදන් ඉදිරියේ දමනය වී ඇත.

v සිඟා ලෝවාද සූත්‍රයට අනුව නොකල්හි වීථි සංචාරයේ ආදීනව හයකි.

1.තමාට ආරක්ෂාව නැතව යයි.

2.තම අඹුදරුවන්ට ආරක්ෂාව නැතිවෙයි.

3.තම වස්තුවට ආරක්ෂාව නැතිවෙයි.

4.අභූත චෝදනාවලට ලක්වෙයි.

5.කටකතා පැතිරේ.

6.බොහෝ දුක් කරදරවලට ගොදුරු වෙයි.

II කොටස

4 i දස රජ ධර්ම,දස සක්විතිවත්,සතර සංග්‍රහ වස්තු සප්ත අපරිහානිය ධර්ම ,සතර අගති විරතිය ,පංචසීල ප්‍රතිපදාව යනාදී බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම තුලින් දැහැමි රාජ්‍යයක් ගොඩනැගෙන අයුරු පැහැදිලි කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ.

ii

* භෞතික සම්පත් හා මානව සම්පත් ඵලදායීව හා කාර්යක්ෂමව කළමණාකරනය කිරීම වැදගත්ය.
* ව්‍යග්ඝ පජ්ජ සූත්‍රයේ සමජිවිකතා තුළින්ද පැහැදිලි කළමණාකරනයක් පෙන්නුම් කරයි.
* අය වැය තුලනය කරමින් ජීවිතය ජය ගැනීමට එමගින් මග පෙන්වයි.
* සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ ආර්ථික කළමණාකරනයට හොඳ මග පෙන්වීමක් කරයි.(ඒකේන භෝගේ භුඤ්ජෙය)
* චුල්ලවග්ග පාලියේ, වත්තක්ඛන්ධයේ,ආගන්තුකවත ආවාසිකවත,සේනාසන වත වච්චකුටි වත ආදී වත් ආරමික ජීවිතය සඳහා හඳුන්වා දුන්නද ඒවා වර්තමානයේ ගිහි සමාජයටද ආදර්ශයක් කරගත හැකිය.

* සංඝ සංස්ථාවට ලැබෙන සියලු සම්පත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීව පරිහරණය කිරීමට තනතුරු රැසක් ඇති කළ බව.සේනාසන ගහාපක ,භත්තුද්දේසක,භාණ්ඩාගාරික,චීවර පටිග්ගාහක,යාගුභාජක,ඵලභාජක ආදී තනතුරු වලින් පෙනේ.
* වර්තමානයේ පොදු සම්පත් ලෙස සලකන පාසල,රෝහල,දුම්රිය,බස්රිය,විදුලිය,ජලය ආදීය භාවිතයේදී සම්පත් කළමණාකරනය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ආදර්ශයක් කර ගත හැකිය.

5 i

* බෞද්ධ ඉගැන්වීමට අනුව ධනය ගොඩගසා ගත යුත්තක් නොව සංසරනය විය යුත්තකි.
* උපයන ධනය තමාගේ ප්‍රයෝජනය සඳහත් දෙමාපියන් පිනවීම දැසි දසුන් පිනවීම.මෙන්ම පැවිදි උතුමන්ය දීම සඳහාත් විය යුතුය.
* පත්ත කම්ම සූත්‍රයේ සඳහන් පංචබලි යුතුකම් සඳහාත් සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ සඳහන් යුතුකම් ඉටුකිරීම සඳහන් ධනය යෙදවිය යුතුය.
* පරිභෝජනය,ආයෝජනය හා සංරක්ෂණය යන කරුණු සඳහා ධනය සැලසුම් කළ යුතු බව සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ ''ඒකේන භෝගේ භුඤ්ජෙය්‍ය........'' යනාදී ගාථාවෙන් පැහැදිලි කරයි.
* ධන විනාශයට හේතුවන අපාය මුඛ සඳහා ධනය නොයෙද වීමෙන් ද ස්වාර්ථය හා පරාර්ථය ධනාත්මක කළ හැකිය.

ii

* අත්ථි සුඛ,භෝග සුඛ,අනන සුඛ,අනවජ්ජ සුඛ යන චතුර් විධ සුඛ මඟින් පෙන්වන්නේ ගිහියකුගේ මෙලොව සැප සාධනයයි.
* එම කරුණු තුළින් ගෘහ ජීවිතය සැනසිලිදායක මෙන්ම සැපවත්වන ආකාරය විස්තර විය යුතුය.

6 i

* ජෛව ගෝලය, වායු ගෝලය, ජල ගෝලය සහ පාංශු ගෝලය පරිසරය ලෙස සලකයි.
* වර්තමානයේ පාරිසරික ගැටලු අතර ජල දූෂණය,වායු දූෂණය,වන විනාශය,කැලි කසල ගොඩ ගැසීම,පොලිතීන් භාවිතය ආදිය නිසා ජීවන දුෂ්කරතා මතු වී ඇත.
* ප්‍රමාණවත් පිරිසිදු ජලය නොමැති වීමද විවිධ ගැටලු සඳහා හේතු වී ඇත.
* පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා මිනිසා යොමු කිරීමට බුදුරදුන් ක්‍රියා කළහ.
* රමණීයානි අරඤ්ඤානි.......
* නේරංජනා නදි තීරය වර්ණනා කර ඇත.
* ජලයට මුත්‍රා කිරීම,කෙළ ගැසීම,මළපහ කිරීම තහනම් කළ අයුරු පාචිත්තිය පාලියෙන් පෙනේ.
* ගස් කැපීම,බීජ විනාශය කිරීම, කොළ කැඩීම ආදිය උපසම්පදා භික්ෂූන්ට තහනම් කර ඇත.(පාචිත්තනීය පාලිය)
* මිනිස් ජීවිතය මෙන්ම,සියලු සත්ත්ව ජීවිතවල ජීවත් වීමේ අයිතිය සහතික කිරීම පංච සිලයෙන් මෙන්ම මෛත්‍රී භාවනා වෙන්ද සිදුකර ඇත.
* පරිසරය සංරක්ෂණය පින් වැඩෙන කුසල් ලෙස දක්වා ඇත.(ආරාමරෝපා,වනරෝප සූත්‍රය)
* නොකළ යුතු වෙළඳම් කිරීම ඍජුවම හා වක්‍ර ලෙස පරිසර සංරක්ෂණයට බාධා කරයි.
* බුද්ධ චරිතයෙන් බොහෝ සිදුවීම් සම්බන්ධවයි.

(ලකුණු 10 යි.)

ii

* ආගමික උත්සව පැවැත්වීම.
* පිරිත් දේශනා ධර්ම දේශනා පැවැත්වීම.
* පෙරහැර පැවැත්වීම,වන්දනා ගමන් යාම.
* මාර්ග ඉදි කිරීම,පැල සිටුවීම,දුගී,මගී,ජනයාට උපකාර කිරීම ආදී සුභසාධක කටයුතු සඳහා දායක වීම.
* විවේකීව භාවනා කිරීම.
* චිත්‍ර,මූර්ති,කැටයම්,නාට්‍ය වැනි කලා නිර්මාණ කිරීම.
* ධර්ම සාකච්ඡා පැවැත්වීම,දහම් පොත් රචනා කිරීම.ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍යවල ගැලපෙන වැඩසටහන් නැරඹීම,ගිලානෝපස්ථානය වැනි කටයුතු ද විවේකය අර්ථාන්විත කිරීම සඳහා යොදා ගත හැකිය.

7 i

* දුසිල් භික්ෂූන් 60,000 ක් සසුනෙන් නෙරපා දමා භේද භින්න වී සිටි භික්ෂූන් සමගි කරවා ශාසන සංශෝධනයක් කරවා තුන්වන ධර්ම සංගීතියට අනුග්‍රහය දැක්වීම.
* භාරතයේ විවිධ ප්‍රදේශවලට හා විදේශීය වශයෙන් ද ධර්මය ව්‍යාප්ත කිරීමට දායක වීම.
* මහා වංශය හා සමන්තපාසාදිකාවේ සඳහන් පරිදි වෙහෙර විහාර රාශියක් ඉදිකිරීම.
* සාංචි ස්තූපය ගොඩනැගීම.
  සෙල්ලිපි,පුවරු ලිපි,ටැම් ලිපි ආදිය මඟින් මෙන්ම ධර්ම මහා මාත්‍යවරු මඟින් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ප්‍රසිද්ධ කිරීම.
* තම පුත් මිහිඳු කුමරු හා දියණිය සංඝමිත්තා ශාසන ගත කොට ධර්ම ප්‍රචාරය සඳහා යොමු කිරීම.
* කථාවත්ථුප්පකරනය රචනා කිරීම සඳහා මොග්ගලී පුත්ත තිස්ස හිමියන්ට පහසුකම් සැලසීම.
* ලුම්බිණිය සාරානාත් වැනි බුද්ධ චරිතය හා සම්බන්ධ වැදගත් ස්ථාන වන්දනාකර එම ස්ථානවල දියුණුවට අශෝක ස්ථම්භ පිහිටුවීම.
* ලුම්බිණිය අය බද්දෙන් නිදහස් කිරීම.
* පංචසීල ප්‍රතිපත්තිය,ආරෝග්‍යශාලා ඉදි කිරීම.මල්වතු උයන් වතු ඉදිකිරීම ආදි කටයුතු මඟින් ධර්මාශෝක අධිරාජයා සිදු කළ ආගමික මෙහෙවර විස්තර විය යුතුය.

(ලකුණු 10 යි)

ii

* ක්‍රි.ව. 415 - 455 රජකළ ශක්‍රා දිත්‍ය හෙවත් කුමාරගුප්ත රජු නාලන්දාව මහා විහාරය ආරම්භ කිරීම.
* බුද්ධ ගුප්ත,තථාගත ගුප්ත,බාලාදිත්‍ය වැනි ගුප්ත රජවරුන්ද නාලන්දාවේ සංවර්ධනයට දායක විය.
* දහවැනි සියවස වන විට ආචාර්ය මණ්ඩලය,ශිෂ්‍ය,කාර්ය මණ්ඩල සාමාජිකයන් දස දහසකට නේවාසික පහසුකම් පැවතියේය.
* ආචාර්යවරු 1500 ක් පමණ සිටීම.
* මූලික විෂය ධාරා පහකි.
  1.භාෂා විෂය ධාරාව.
  2.දර්ශන විෂය ධාරාව.
  3.බුද්ධ ධර්මය අධ්‍යාපන විෂය ධාරාව.
  4.ලෞකික අධ්‍යාපන විෂය ධාරාව.
  5.ලලිත කලා අධ්‍යාපන විෂය ධාරාව.

* අයදුම් ක්‍රමය ලෙස,දේශන ක්‍රමය,විවාද ක්‍රමය,හා පෞද්ගලික සාකච්ඡා ක්‍රමය භාවිතා කළේය.
* රත්නෝදය,රත්න සාගර,රත්නරඤ්ජන යන නම් වලින් හැඳින්වූ තට්ටු නවයකින් හා මන්දිර තුනකින් යුත් පුස්තකාලයක් පැවතීම.
* අධ්‍යාපන අංශ තුනක් යටතේ පැවතීම.
* පශ්චාත් උපාධි ලැබීමට පැමිණි සිසු පිරිස.
* ද්විතීයික අධ්‍යාපනය අවසන් කොට ප්‍රථම උපාධිය ලැබීමට පැමිණි සිසු පිරිස.
* ද්විතීයික අධ්‍යාපනය සඳහා නාලන්දාවට ඇතුළත්වන සිසුන් පිරිස.
* ද්වාර පණ්ඩිතවරු මඟින් ප්‍රවේශ විභාගය පවත්වා සිසුන් ඇතුළත් කිරීම.
* සෑම සිසුවකුටම පෞද්ගලික ගුරුවරයෙක් සිටීම.
* භාවනාව අනිවාර්ය විෂයක් විය.
* නාගර්ජුන ආර්යදේව,රාහුල භද්‍ර අසංග,වසුබන්ධු,ගුණමතී ස්ථිරමති ජයදේව ධර්මපාල,ශීල භද්‍ර,බුද්ධ කීර්ති ආදී හිමිවරුන් කීර්තිමත් කුලපතිවරු ලෙස ප්‍රකට විය.
* කුලපති හිමියන් යටතේ ප්‍රධාන කෘත්‍යාධිකාරී මණ්ඩල දෙකක් මඟින් විශ්ව විද්‍යාලයේ සමස්ථ අධ්‍යාපන පරිපාලනය හා කළමනාකරණය සිදු විය.

8 i

* ධර්ම සංගායනාවක් යනු, ශාසනාභිවෘද්ධිකාමී මහා තෙරවරුන් විසින් බුද්ධ වචනය ඒකරාශි කර සදොස් තැන් වෙතොත් නිදොස් කර කාලීනව උද්ගත වන ගැටලු ධර්ම විනයට අනුව විසර්ජනය කර සජ්ඣායනා කොට අවශ්‍යතා ඇති වුවහොත් ශාසන ශෝධනයක් ද කිරීම සඳහා පවත්වනු ලබන ශාසනික කාර්යයකි.
* බුදුරදුන් ජීවමාන සමයේදීම ධර්ම සංගායනාවක අවශ්‍යතාවක් පැන නැගුනේ යැයි අනුමාන කිරීමට සාදක බොහෝය එනම්,

1.දේවදත්ත හිමියන් ශාසනයේ නායකත්වය ඉල්ලීම.
2.දේවදත්ත තෙරුන්ගේ පංචවර ආයාචනය.
3.කොසඹෑ නුවර ඝෝෂිතාරාමයේ ඇති වූ ධර්මධර විනයධර ගැටුම.
4.ඡබ්බග්ගිය භික්ෂූන්ගේ නොහික්මුණු ක්‍රියාකාරකම්.
5. සාති භික්ෂුවගේ භවගාමී විඤ්ඤාණවාදය සහ වෙනත් අසංවර භික්ෂු භික්ෂුන්ගේ නොමනා ක්‍රියා කලාපයෙන්.
6.භික්ෂුනි ශාසනය ආරම්භ කිරීමේදී ගැටලු මතු වීම.
7.අග තනතුරු දීමේදී ඇති වු ගැටලු.

ii

* විසිරීගිය ධර්මය එක් රැස්කර කොටස් වලට බෙදා පොදුවේ සංඝ සම්මතය ලබා ගැනීම.
* සංගායනාව අවසානයේ ධර්ම විනය අනාගතය සඳහා ආරක්ෂා කර ගැනීමට ඒ ඒ භික්ෂු පරපුරවලට භාර දීම.
* කුඩා අනුකුඩා ශික්ෂා පද වෙනස් කිරීමට බුදුරදුන් දී තිබූ අවසරය භාවිතා නොකරන්නට තීරණය කිරීම.
* ආනන්ද හිමියන්ට එල්ල වී තිබූ චෝදනා වලින් උන්වහන්සේ නිදහස් කිරීම.

(ලකුණු 10)